

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Quæstiones Canonicae De Decimis

Friderich, Melchior

Ingolstadii, 17010 [i.e. 1710]

Quæstio III. Privilegium non solvendi Decimas an solùm eximat à Decimis
Novalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61677)

lore alteri favori religionis, nisi quantum necesse est, ut prior ille non sit omnino vanus ac sine effectu: cum enim uterque sit concessus religioni, neuter per se prevallet alteri, quia religio religioni non obest.

QUÆSTIO III.

Privilegium non solvendi decimas an solum eximat à decimis Novalium?

SUMMARIUM.

- 176. Sensus questionis explicatur.
- 177. Novalis diversimodè sumitur in Jure Civili, & Canonico, ac Bavarico.
- 178. An modò latè, modò strictè accipiendum sit.
- 179. Pratum vel hortus in agrum conversus Novalis non est.
- 180. Privilegium de non solvendis decimis ex Novalibus intelligendum est de Novalibus strictè sumptis.
- 181. Secus, si agatur de favore Parochi.
- 182. Ex fundo olim culto debet decimas, qui habet Privilegium non solvendi ex Novalibus: nunquam tamen ex fundo, qui semel est novalis.
- 183. Probare debet, se post acceptum privilegium fecisse novalis.
- 184. 185. 186. Sententia & rationes opinantium, exemptionem à decimis tantum procedere de novalibus.
- 187. Procedit hoc Privilegium de de Decimis antiquis.
- 188. 189. 190. 191. Dissolutio oppositorum.
- 192. Excipitur casus, quo decima alicui competunt titulo particulari præscriptionis, privilegij &c.

176 **U**ltra dubium generale, quod modò decidimus, alia quædam particularia de hujus privilegij vi & effectibus confurgunt. Horum primum esto, quo quaeritur, an privilegium non solvendi decimas procedat de decimis ex prædijs, ex quibus illæ ante concessum privilegium solvebantur; an verò lo-

lùm de novalibus, quæ fient post privilegium. Quod ut ritè decidatur, uti & alia, quæ de Novalibus postea occurrent, paucis prius declarandum est, quid nomine Novalium significetur.

Ager *Novalis* aliter Jure Civili, 177 aliter Canonico sumitur. *Novalis* ait Cajus l. 30. ff. de V. S. est terra
K 3 præcisa

precisa (proscissa) *qua anno cessavit*. Qua ratione, ut observat Panorm. *in c. 21. de V. S.* ferè omnes agri sunt novales, cum communiter cessent per annum. Lege 3. §. 2. ff. *de Term. mot.* dicitur novale fieri ex sylva. Hinc Juris civilis consulti statuerunt, terram proscissam, quæ anno cessavit, vel sylvam, quæ arboribus extirpatis ad culturam redacta est, *novalem esse*. Utriusque hujus expositionis mentionem cum fecisset Innoc. III. *c. 21. de V. S.* subjungit: *eam credimus, prædecessorum nostrorum intentionem fuisse, cum pijs locis indulgentiam de Novalibus concesserunt, ut Novale intellexerint agrum de novo ad cultum reductum, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset*. Idem ferè dicitur *c. 1. eod. ibi: Novale est ager nunc primùm precisus*. Quam definitionem *Novalis* in materia decimarum universim dant Canonistæ. Ita quoque sumitur *Novale* in Statutis nostris Patrijs *tit. 28. art. 13.* dicitur enim terra, quæ hætenus culta non fuit, & in qua nullum indicium porcæ & sulci vel liræ apparuit. Wo hievor weder Furch noch Strang gesehen / auch nie etwas angebaut worden / und hernach ungerissen / und gebaut worden / das heißt und ist ein rechter Neubruch.

178 Existimat quidem Bern. van Epen. *p. 2. Jur. Eccl. tit. 33. c. 6. n. 4. & 7.* *Novale etiam de Jure Canonico*

non absolutè ita strictè sumi, sed solùm, quando SS. Pontifices alicui concedunt decimas Novalium: eò quòd hujusmodi facultas sit odiosa & restringenda, & sic pariter restringenda notio & significatio nominis *Novale*. Rationem dat: quia Pontifex *cit. c. 21.* ait, suos prædecessores per *Novale* intellexisse agrum de novo ad cultum reductum &c. *cum pijs locis indulgentiam de novalibus concesserunt*. Non ergo universim ita strictè *Novale* acceperunt, sed solùm in illo speciali casu, quo concessio decimarum ex Novalibus erat odiosa & strictæ interpretationis. Unde inferit, quòd *Novale* in latiore sensu accipiendum sit, si non agitur de privilegio Juri communi contrario. Verum non explicat, quomodo extra casum privilegij accipiendum sit *Novale*. Accipi proferò nequit in sensu *Legis 30. ff. de V. S.* juxta quam *Novalis est terra proscissa, quæ anno cessavit*: quæ tam latè patens significatio in materia decimarum nec est juxta mentem DD. nec juxta praxin fori. Accedit, quòd *c. 1. h. t. Novale* absolutè dicitur ager nunc primùm proscissus, absque illa privilegij de Novalibus concessi mentione, quæ fit *c. 21. de V. S.* Hinc universim pronuntiant Juris utriusque Consulti cum Panorm. *l. 2. conf. 71. col. 1. Tusch. lit. N. concl. 114. Burlat. conf. 142. n. 9. Rimin. Jun. vol. 2. conf. 142. Novale esse terram de novo*

novo ad culturam redactam, cuius non extat memoria, quod culta unquam fuerit. Addit Tusch. l. c. cum Panorm. quod si ager cultus pro parte fuit, maximè si pro majori parte, novalem quoad nullam partem dici, licet quoad aliquam partem non fuerit cultus hactenus.

179 Illud verum est, quod post Besoldum ac alios observat Illustriss. D. Schmid *ad cit. art. 13. Fur. Bav. n. 1.* quod si pratum, vel hortus, brassicâ confitus, vertatur in agrum & frumento feratur. *Novalis* dici non possit, & sic decimæ ex huiusmodi novo agro non pertineant ad eum, ad quem ex jure & titulo speciali pertinent decimæ *Novalium*, sed ad ordinarium decimatorem: etsi enim ejusmodi fundus sit ager nunc primùm aratro proficissus, non tamen habet id, quod *cit. c. 21.* ad rationem *Novalis* requiritur, quia dici non potest, quod sit *de novo ad culturam redactus, de quo non extat memoria, quod aliquando cultus fuisset.* reverà enim cultus antè fuit, etsi non ratione frumenti. Videantur tamen ea, quæ tradon. 40 E. & seqq.

180 Hinc saltem in casu, quo alicui conceditur privilegium de non solvendis *Novalium* decimis, *Novale* strictissimè sumitur, nim. pro illo duntaxat solo recens culto, ex quo antè nulli vel modici tantùm fructus decimis subjecti percipiebantur, uti patet ex *cit. c. 21.* & explicant Card. Luca *disc. 4. de decim.*

n. 11. & 12. Wernde *tr. de dec. l. 4. c. 1.* Moneta *cod. c. 4. n. 50. & 51.* Wamel. *h. t. consil. 446. & 448.* Zypæus *Can. Consult. l. 3. Consult. 5. n. 9.* Hart. *pract. for. l. 2. tit. de V. S. art. 15.* Ex quo consequens est, quod si pratum aut pascua, ex quibus Parochus decimas foeni vel pecorum habet, in agrum redigantur, decimæ ipsi ex frumento solvendæ sint à domino agri, etsi hic privilegium habeat decimas ex *Novalibus* non solvendi, ut patet ex *c. 4. h. t.* & tradunt ibi Gloss. ac DD. quos referunt ac sequuntur Rebuff. *g. 6. n. 4. & 35.* Moneta *l. c. n. 51.* Azor aliisque communiter. Idem dicendum est, si domus, ex qua decimæ prius solvebantur, exusta est, ejusque solum postea aratro subdatur. Wamelius *consil. 450. sub fin.* Zypæus *l. c.*

E contrario dicendum videtur 181 cum Bern. van Espen *l. c. n. 8.* quod si pratum alicubi, ubi decimæ foeni ex consuetudine non solvuntur, in agrum convertatur, huiusmodi agrum esse *Novalem*, ac idcirco ex illo decimas frumenti ad Parochum, & non ad alium decimatorem pertinere, si hic ad decimas solum ordinarias jus habet, Parochus verò ad novales. Ratio patet: quia, uti sumitur ex *c. 4. 8. 9. 11. 34. h. t. & c. 21. de V. S.* ac tradit communis DD. privilegium decimas aut colligendi, aut non solvendi, est odiosum, & restringendum, ita ut quàm minimùm noceat Ecclesiæ, cui

cui illæ jure communi debentur. Cum ergo, ut ex dictis patet, non eodem semper sensu accipiatur *Novale*, in casu, quo agitur de tuendo jure Parochi, accipiendum est, ut quàm minimum huic juri, & sanctionibus Canonicis derogetur.

182 Ex dictis colligitur I. Si fundus ante centum, mille, vel plures annos cultus, postea neglectus hucusque nihil fructuum tulit, ac hodie denuò colitur, decimas inde solvendas esse, etiamsi dominus, qui eum colit, privilegium habeat eas ex novalibus non solvendi. Novale enim est ager nunquam antea proficissus: at fundus iste olim proficissus ac cultus fuit. E contrario Novale semper manet fundus de novo ad culturam redactus, ac propterea is, qui jus habet colligendi decimas ex novalibus, semper ex illo colligere poterit, eritque semper exemptus ejus possessor, qui privilegium habet decimas non solvendi ex novalibus. Explodenda enim potiùs, quàm confutanda est illa inepta opinio, quam apud illiteratos circumferri ait Zasius *tom. 6. l. 2. consil. 11. n. 22.* existimantium, quòd ager dicatur Novalis solum pro eo anno, quo ad culturam redigitur; talem verò esse desinere sequentibus annis, quibus cultura continuatur. Contrarium patet ex *c. ult. de Privil.*

183 Colligitur II. Possessorem, si contendit, se ratione privilegij decimas ex novalibus non solvendi

ad nullas ex suo fundo teneri, probare debere, se post acceptum privilegium novale fecisse, seu fundum antea semper incultum cepisse colere. Hoc ut probet, ostendere debet, non extare memoriam de cultura. Ad hoc verò probandum testes deponere debent, se nec vidisse, nec audivisse dici ab aliquo, quòd ager, qui novalis dicitur, cultus aliquando fuerit, & quòd communis opinio ac fama sit, fuisse semper incultum, ut notant Innoc. Ant. Butr. ac alij *in cit. c. 21. de V. S. Bartol. tr. de differ. utr. Fur. n. 132. Specul. de Probat. §. 1. n. 26. Mascard. eod. concl. 1112.* & patet ex *l. si arbiter ff. de Prob.* aut certe probare debet, quòd ex hoc fundo, tanquam ex novali, antecessores non solverint decimas: tunc enim (ut existimo) nec ipse successor pari privilegio circa novalia munitus ad quidquam tenebitur, etiamsi longè antè ab uno ex antecessoribus fundus sit colit coepit, & hucusque cultura continuata: quia nullibi legitur, eum, qui gaudet privilegio circa novalia, illo tantum uti posse circa novalia, quæ ipse fecit, solum antea incultum ad culturam redigendo. Accedit, quòd juxta *c. 21. de V. S. Novale* est illud (ut observat Glossa *in c. 4. h. t.*) unde *Ecclesia Parochialis nihil antè percipiebat, vel ita modicum, quòd sine lesione illud poterat amittere.* At ex fundo ab antecessoribus ad culturam redacto

redactio & nunquam antè decima-
to Ecclesia nihil unquam, ut po-
no, percepit. E contrario, si no-
vale ab antecessorum aliquo fa-
ctum est, qui circa illud non erat
privilegiatus, censendum non est,
quòd ad illud se extendat succes-
soris privilegium: quia fundus
oneri decimarum semel subiectus,
cum hoc onere ad successores tran-
sit, & novale amplius non cen-
setur, utpote per quod intelli-
gitur solum ille fundus, ex quo an-
tea nunquam sunt solutæ decimæ,
uti tradunt Panorm. in *c. 31. de
Privil.* Rebuff. *g. 14. n. 33.* Covarr.
cit. c. 17. n. fin. & patet ex *cit. c.
31. & c. statuto h. r. in 6.* Interim
fatendum est, quòd sicut ferè uni-
versim circa decimas multum po-
test consuetudo, ita ex hac potif-
simùm desumi debeat, quis fun-
dus novalis censendus sit, quis non.
Si dubia est consuetudo, in fa-
vorem Parochi interpretanda est,
utpote cui de jure communi com-
petit jus colligendi decimas ex fru-
ctibus intra fines Parochiæ prove-
nientibus.

184 His de natura Novalium in ge-
nere præmissis, resolvendum est
dubium initio quæstionis propo-
situm. Privilegium non solvendi
decimas solum intelligendum esse
de Novalibus, non verò de fun-
dis, ex quibus illæ antea solve-
bantur, censent Cardin. & Innoc.
in *c. 31. de Privil.* Oldrad. *con-
sil. 268.* Felin. in *c. causam de Re-*

script. n. 11. Rebuff. *g. 13. n. 114.*
aliique, quos referunt Guttier.
l. 2. can. 99. c. 21. n. 129 & Covarr.
l. 1. var. c. 17. n. 14. Rationem
dant I. Privilegium, quod juri
communi contrarium est, strictè
accipi debet, & ita, ut quàm mi-
nimùm deroget juri communi, &
juri tertij, quantum fieri potest
salva proprietate verborum. ut di-
ximus *n. 170. & 171.* Atqui privi-
legium non solvendi decimas sal-
vâ proprietate verborum subsistit,
etiamsi solum accipiatur de Novali-
bus: ergo ultra hæc non est ex-
tendendum, nec intelligendum de
prædijs ante acceptum privile-
gium oneri decimarum subiectis.

II. Pontifex non censetur ali- 185
cujus juri derogare, nec possessio-
nem ejus tollere, nisi vel expressam
mentionem de hoc faciat, vel aliàs
privilegium sine tali derogatione
consistere omnino non posset, ut
pariter diximus *n. 171.* ergo si in
concessione privilegij expressam
mentionem de prædijs oneri deci-
marum jam subiectis non facit, cen-
setur loqui de Novalibus in poste-
rum faciendis: cum privilegium ef-
fectum aliquem habeat, etiamsi de
his solis intelligatur.

III. Deciditur *cit. c. 31. de Pri- 186
vil.* privilegium de novalibus con-
cessum non extendi ad decimas
tempore concessi privilegij debi-
tas, sed solum ad illas, quæ ex agris
nunquam cultis colliguntur: ne
præjudicium fiat possessoribus. Er-
L go simi-

go similiter, ne possessoribus antiquarum decimarum præjudicetur, privilegium non solvendi intelligi debet solum de novalibus. Confirmatur ex *c. 31. h. t.* juxta quod per concessionem cujusdam Ecclesiæ cuidam Hospitali factam, non censetur Episcopus privari jure decimarum talis Ecclesiæ: quia hoc in litteris non exprimebatur. Ergo pariter non privatur Ecclesia jure decimarum ex antiquis prædijs, si hæc in privilegio immunitatis non exprimuntur.

187 Affert. Privilegium non solvendi decimas prædiales procedit de prædijs tempore privilegij possessis, ex quibus antè solvebantur. Ita sentio cum Panorm. *m. c. 31. de Privil.* Covarr. *l. c.* Guttier. *l. c.* Suar. *tom. 1. de Relig. tr. 2. l. 1. c. 19 n. 2. & 3.* Azor *tom. 1. l. 7. c. 26. q. 6.* Palao *tr. 10. disp. un. pun. 12. n. 5.* ac communi DD. & praxi, de qua testatur Suar. *l. c. n. 2.* ubi merito addit, rem sibi videri indubitam. Nam apertè deducitur ex *c. 10. h. t.* ubi cum Pontifex recensuisset, suos antecessores omnibus ferè Religiosis concessisse exemptionem à decimis suorum laborum, seu prædiorum, quæ habent, ut benè ibi explicat Glossa: postea restringens hoc privilegium ait, se solis Cisterciensibus, Templarijs, & Hospitalarijs, exemptionem in suis prædijs concedere; cæteris verò Religiosis duntaxat de novalibus. Supponit ergo privilegium non solvendi ab-

189
190
solutè concessum procedere de prædijs tempore privilegij jam possessis & oneri decimarum subjectis aliàs, si illud per se solum procederet de novalibus, peculiari restrictione opus non fuisset. Idem sumitur ex *c. 12. h. t.* ubi Pontifex illos reprehendit, qui privilegium exemptionis Cisterciensibus concessum dicebant solum procedere de Novalibus, addens, si exemptionem concedere voluisset tantum de Novalibus, se fuisse expressurum nomen *Novale*. Ergo ubi hoc non exprimitur in privilegio, procedit exemptio de prædijs antiquis. His accedit ratio: quia privilegium non solvendi si expressè non restringatur ad novalia, est universale, ac idcirco non solum personas eximit, sed quælibet bona: ergo non solos fundos, qui hæcenus non colebantur, sed etiam, & maxime illos, qui nunc sunt sub privilegiati cultura, vel jam fuerunt sub antecessorum.

111
Ad I. Rationem *n. 184.* in oppositum allatam *q.* licet hoc privilegium strictè interpretandum sit, ejus tamen verba proprie, ac rigorose accipi debere. Cum ergo nomine decimarum prædialium in rigore non intelligantur sola novalia, consequens est, eo nomine etiam antiqua prædia comprehenduntur, illud si hæc non intelligerentur, illud nomen in rigore non sumi, sed extra propriam significationem extrahi.

Ad

189 Ad alteram quoque rationem patet responsio ex dictis: cum enim Pontifex concedit exemptionem à decimis prædialibus, loquitur de prædijs antiquis; tum quòd mens SS. Pontificum *cit. c. 10. & 12.* ita explicatur; tum quòd verba *Prædia, & Prædiales decima,* in rigore non significant sola Novalia, & sic improprie sumerentur, si de his solis explicarentur.

190 Ad argumentum ex *c. 31. de Privilegiis* factum, N. conseq. nam ibi casus proponitur longè à nostro diversus; cum Pontifex solum decimas ex novalibus non solvendi fundum, ex quo Ecclesia priusquam coleretur, decimas accipiebat, v. g. si ex pascuis, vel sylva, ex quibus decimas percipiebat, fiat ager. At nos hîc loquimur de privilegio non solvendi ex prædijs; quo nomine, ut diximus, non veniunt soli fundi de novo colendi, sed maximè illi, quos privilegiatus hæcenus coluit: nam nomine *decimarum* præcipuè significatur aliquid sub jure Ecclesiæ constitutum; ergo dum à solvendis conceditur privilegium, procedit vel maximè de illis, ad quas ratione soli jam antè culti Ecclesiæ jus habet.

191 Æquè parùm obest textus *c. 31. h. t.* quia concedere Ecclesiam seu illam unire Hospitali aut Monasterio, non est illi applicare Jura Episcopalia talis Ecclesiæ, sed ad summum propria Ecclesiæ jura seu Parochialia. Unde ex hoc casu, utpote longè diverso, argumentum duci ad nostrum non potest.

192 Concedendum tamen aliquid est rationibus adversariorum, ac limitanda nostra assertio in casu, quo alicui debentur decimæ ex titulo particulari, videl. præscriptione, consuetudine, aut privilegio: si enim ex speciali hujusmodi titulo aliquis jus habet colligendi, per privilegium non solvendi decimas prædiales huic juri non derogatur, nisi in rescripto specialis ejus mentio fiat & derogatio, vel verba rescripti ita sint generalia, ut ex illis pateat, Pontificem voluisse etiam speciali huic juri derogare, v. g. si dicat, se eximere à solvendis decimis quocunque titulo & jure cuicunque debitis, uti docent Pannorm. *in c. 31. h. t.* Covarr. Guttier. Azor, Suar. Palao *ll. cc.* quia juri solum communi, non verò speciali per privilegium derogatur, nisi aliud ex verbis rescripti clarè desumatur.

QUÆSTIO IV.

Privilegium non solvendi decimas an se extendat ad Novalia?

L 2

193.